

DONNA

LEON

EKSITAVAD ASITÕENDID

Inglise keelest tõlkinud Kaisa-Kitri Niit

Alan Curtisele

*Signor dottore
Che si può fare*

Isand doktor,
mida teha?

Mozart. Così fan tutte

1.

See naine oli vana lehm ja mees vihkas teda. Mees oli arst ja naine tema patsient, seetõttu tundis doktor end tema vihkamise pärast süüdi, aga mitte nii palju, et see paneks ta naist vähem vihkama. Tige, ahne, halva iseloomuga, pidevalt oma tervise ja nende üksikute inimeste üle, kes tema seltsi veel välja kannatasid, kaeblev Maria Grazia Battestini oli naine, kelle kohta ei saanud öelda midagi head isegi kõige heldemad inimesed. Preester oli ammu alla andnud ja proua naabrid rääkisid temast vastikusega, mõnikord varjamatu vaenulikkusega. Pere oli temaga seotud veel ainult pärandust valitsevate seaduste kaudu. Aga mees oli arst, seega polnud tal muud valikut kui iganädalane visiit ära teha. Nüüd oli selle sisu küll ainult pinnapealselt uurida enesetunde kohta, millele järgnes pulsi ja vererõhu kiire mõõtmine. Ta oli seal rohkem kui neli aastat käinud ja tema vastumeelsus oli kasvanud nii tugevaks, et kaotanud võitluse oma korduva pettumusega haigusnähtude jätkuva puudumise pärast. Naine oli veidi üle kaheksakümnene ning nägi välja ja käitus nagu kümme aastat vanem, aga elab ilmselt kauem kui tema. Ilmselt kauem kui kõik teised.

Mehel oli võti ja ta kasutas seda majja sisenemiseks. Kogu maja oli naise oma, kõik kolm korrust, kuigi ta kasutas ainult poolt teisest korrusest. Kadeduse ja kiusu pärast jättis ta mulje, et elab kogu majas. Nõnda takistas ta oma õe Santina tütart ülemisele või alumisele korrusele sisse kolimast. Arst ei mäletanudki enam, mitu korda oli naine aastate jooksul pärast poja surma õe läbi sõimanud ja

tohtrile rääkinud, kui suurt naudingut ta tundvat sellest, et ajab alatasa nurja pere kavatsused majaga seoses. Ta rääkis oma õest halvasti, pahatahtlikkus oli juba lapsepõlvest alates ainult suurenenud.

Mees keeras võtit paremale. Kahepoolisel uktsel oli kombeks esimesel katsel mitte avaneda, seetõttu tõmbas mees võtit keerates ust automaatselt enda poole. Ta lükkas ukse lahti ja astus hämarasse vestibüüli. Vähimgi päikesevalgus ei suutnud läbi tungida aastakümneid kogunenud rasvast ja mustusest, mis kattis kaht kitsast akent *calle*'le* viiva ukse kohal. Ta ei pannud seda hämarust enam tähelegi. *Signora*** Battestini polnud suutnud juba aastaid trepist alla tulla, seega ei olnud tõenäoline, et need aknad lähiajal puhtaks saaksid. Niiskus oli mitu aastat tagasi juhtmed lühisesse ajanud, aga proua keeldus elektriku eest maksmast ja arstil polnud enam harjumust üritada tuld põlema panna.

Ta hakkas esimesest trepist üles minema ja rõõmustas, et see on tema viimane hommikune visiit. Saab selle vana jubedaga ühele poole, läheb ta ja võtab ühe joogi, seejärel sööb lõunat. Vastuvõtt pidi kabinetis algama alles kella viiest. Pärastlõunaks polnud tal mingeid plaane. Ta ei tahtnud eriti midagi teha, kui ei pidanud nägema patsientide jõuetuid tursunud kehasid ega kuulma nende hädaldamist.

Teisest trepist üles minema hakates tabas ta end lootmas, et uus naine püsiks. Mehe arust oli too rumeenlanna, sest vanamutt nimetas teda nõnda, kuigi nood ei püsinud kunagi nii kaua, et nende nimed arstile meelde jääksid. Vähemalt oli see õel vanamoor abilise saabumise järel puhas ega haisenud enam uriini järele. Ta oli aastate jooksul näinud neid tulemas ja minemas. Tulemas, sest neid köitis võimalus tööd saada, isegi kui see tähendas *signora* Battestini kasimist ja toitmist ning alistumist tema lakka-matule sõimule. Minemas, sest nad kõik olid lõpuks nii

* *Calle* (it) – sõidutee. – Siin ja edaspidi tõlkija ja toimetaja märkus.

** *Signora* (it) – proua, emand.

tüdinud, et isegi kõige pakilisem vajadus ei pannud vastu selle naise tigidusevalangule.

Viisakast harjumusest koputas ta uksele, kuigi teadis, et see on asjatu kombekus. Proua teleri pasundamine, mida oli isegi väljast kuulda olnud, summutas koputuse heli: isegi rumeenlanna – mis oli tolle nimi? – nooremad kõravad tabasid harva tema saabumise.

Ta võttis teise võtme, keeras seda kaks korda ja astus seejärel korterisse. Vähemalt oli seal puhas. Oli olnud aeg, tema arvates umbes aasta pärast naise poja surma, kui keegi polnud rohkem kui nädal aega käinud ja see vanamutt oli korterisse üksi jäetud. Mees mäletas siiani, kuidas seal haises, kui ta oli avanud ukse, et tulla tol ajal iga kahe nädala järel visiidile, ja kui ta oli läinud kööki, kuidas nägid välja rikneva toiduga taldrikud, mis olid nädalaks juulipalavuses lauale jäänud. Ja kuidas nägi välja proua ise, tema rasvakihtidest ümbritsetud alasti keha, millele oli tilkunud ja nirisenud toitu, mida ta oli üritanud süüa, lakkamatult pasundava teleri ees toolil küürus. Tookord oli naine vedelikupuuduse ja segaduse tõttu haiglasse viidud, aga nad olid tahtnud temast juba kolme päeva pärast lahti saada. Proua nõudis oma koju pääsemist, nad kasutasid hea meelega võimalust ja viisid ta sinna. Tollal käis seal üks ukrainlanna, kes oli kolme nädala pärast kadunud ja hõbekandiku kaasa võtnud, ning arstivisiitide sagedus oli tõstetud korrale nädalas. Aga vanamutt polnud muutunud: tema süda peksis edasi, kopsud tõmbasid sisse korteriõhku ja rasvakihid kasvasid aina paksemaks.

Arst pani koti lauale ukse kõrval, rõõmustades, et see oli puhas, mis oli kindel märk, et rumeenlanna oli endiselt seal. Ta võttis stetoskoobi, sättis selle kõrvade taha ja läks elutuppa.

Kui teler poleks mänginud, oleks ta tõenäoliselt enne sisseastumist seda häält kuulnud. Aga Shirley Temple'i lokiidega, rohkelt iluravi saanud blondiin luges ekraanil

liiklusuudiseid, hoiatades Veneto autojuhte *traffico intenso** võimalike ebamugavuste eest A4 kiirteel, ja summutas vanamuti pea kallal tegutsevate kärbeste tööka sumina.

Ta oli harjunud nägema surnud vanainimesi, aga vanas eas olid surmad enamasti väärrikamad kui see, mida ta enda ees põrandal nägi. Vanainimesed surevad pehmelt või visalt, aga surm tuleb harva kallaletungi kujul, seega astuvad vähesed sellele vastu vägivallega. Seda polnud teinud ka tema.

Ükskõik kes oli ta tapnud, pidi too olema naist üdini üllatanud, sest ta lamas vasakul pool puutumata lauda, millel seisis tühi tass ja teleri kaugjuhtimispult. Kärbsed olid otsustanud jagada tähelepanu kausitäie värskete viigimarjade ja *signora* Battestini pea vahel. Naise käed olid ettepoole paiskunud ja ta lamas maas, vasak põsk vastu põrandat. Viga oli saanud kukal, mis meenutas mehele jalgpalli, mida ta poja koer oli kunagi purenud, misjärel palli üks pool õhust tühjaks läks. Erinevalt naise peast oli jalgpalli pind siledaks ja terveks jäänud, sellest polnud midagi lekkinud.

Arst jäi uksele seisma ja vaatas toas ringi, kaosest liiga jahmunud, et selgelt aru saada, mida ta otsib. Võib-olla otsis ta rumeenlanna laipa, võib-olla kartis ta, et mõnest teisest toast saabub äkki inimene, kes oli seda teinud. Aga kärbsed rääkisid sellest, et kes tahes oli seda teinud, oli tol olnud rohkem kui küllalt aega põgeneda. Mees tõstis pilgu, sest tema hajunud tähelepanu köitis inimese hääl, aga ta sai teada ainult seda, et veoauto oli A3 kiirteel Cosenza lähistel avariasse sattunud.

Mees kõndis üle toa ja lülitas teleri välja. Toa täitis vaikus, mis polnud rahulik ega aupaklik. Ta mõtles, kas peaks käima teistes tubades ja otsima rumeenlannat, ehk üritama teda aidata, kui neil polnud õnnestunud ka teda tappa.

* *Traffico intenso* (it) – tihe liiklus.

Selle asemel läks ta koridori, võttis takust *telefonino**, valis 113 ja teatas, et Cannaregios on toimunud mõrv.

Maja ülesleidmine polnud politsei jaoks raske, sest arst oli seletanud, et ohvri kodu asub Palazzo del Cammellost paremale jääva *calle* alguses. Mootorpaat peatus sujuvalt Canale della Madonna lõunapoolsel küljel. Kaks vormi-riides politseinikku hüppasid *riva*'le**, seejärel kallutas üks neist end paadi kohale tagasi, et aidata kolmel tehnika-rühma mehel varustust maha laadida. Kell oli peaaegu üks. Nende nägudelt tilkus higi ja jakid hakkasid varsti keha külge kleepuma. Palavust kirudes ja asjata higi pühkides hakkasid neli meest viiest tassima varustust *calle* Tintoretto sissepääsu ja sealt edasi maja poole, kus neid ootas pikk kõhn mees. „*Dottor**** Carlotti?“ küsis vormis politseinik, kes polnud aidanud paadist asju maha tõsta.

„Jah.“

„Kas teie helistasite?“ Mõlemad mehed teadsid, et see on tarbetu küsimus.

„Jah.“

„Kas saaksite mulle rohkemat rääkida? Miks te siin olite?“

„Tulin külastama oma patsienti – käin iga nädal – Maria Grazia Battestinit. Kui ma korterisse sisse läksin, leidsin ta põrandalt. Ta oli surnud.“

„Teil on võti?“ küsis politseinik. Kuigi tema hääletoon oli neutraalne, täitis see küsimus õhu nende ümber kahtlusega.

„Jah. Mul on paar viimast aastat võti olnud. Mul on paljude patsientide koduvõtmed,“ ütles Carlotti ja jäi siis vait, mõistes, kui imelikult see võib kõlada, kuidas ta seda politseile seletab, ning hakkas end selle taipamise pärast eba-mugavalt tundma.

* *Telefonino* (it) – mobiiltelefon.

** *Riva* (it) – kallas.

*** *Dottor* (it) – arst; dr, doktor; teadusdoktor.

„Palun rääkige, mis te täpselt eest leidsite,“ ütles politseinik. Samal ajal kui mehed kahekesi kõnelesid, tõstsid teised varustuse välisuksest sisse ja läksid tagasi mootorpaadi juurde lisa tooma.

„Ta on surnud. Keegi on ta tapnud.“

„Miks te olete kindel, et keegi tappis ta?“

„Sest ma olen teda näinud,“ ütles Carlotti ja piirdus sellega.

„On teil aimu, kes võis seda teha, *dottore*?“

„Ei, muidugi ei tea ma, kes see mees oli,“ rõhutas arst, üritades kõlada nõrduvalt, aga suutes kõlada ainult närviliselt.

„Mees?“

„Mida?“ ütles Carlotti.

„Te ütlesite „mees“, *dottore*. Tundsin huvi, miks te arvate, et see oli mees.“

Carlotti hakkas vastama, aga neutraalsed sõnad, mida ta proovis välja öelda, lipsasid tema kontrolli alt välja ja ta lausus hoopis: „Vaadake proua pead ja öelge mulle, et seda tegi naine.“

Tema viha üllatas teda – või pigem selle vägi. Ta polnud vihane politseiniku küsimuste peale, vaid omaenda raevuka reaktsiooni peale. Ta polnud midagi valesti teinud, lihtsalt komistanud selle vanamuti laiba otsa, ja siiski oli tema mõtlematu reaktsioon igasugusele kokkupõrkele võimukandjatega hirm ja veendumus, et see põhjustab talle mingil moel kahju. On meist alles argpüksid saanud, tabas ta end mõttelt, aga siis küsis politseinik: „Kus ta on?“

„Teisel korrusel.“

„Kas uks on lahti?“

„Jah.“

Politseinik astus hämarasse vestibüüli, kuhu teised olid kobaras päikese eest varju kogunenud, ja nõksas märguandeks lõuaga üles. Seejärel ütles ta arstile: „Tulge meiega üles kaasa.“

Carlotti järgnes politseinikele, kavatsedes öelda nii vähe kui võimalik ja mitte välja näidata rahutust ega hirmu. Ta oli surmaga harjunud, seega naise laiba nägemine, olgugi et see oli kohutav, polnud talle mõjunud nii tugevalt kui tema instinktiivne hirm politseiga kokkupuute ees.

Trepist üles jõudnud, sisenesid politseinikud koputama vaevumata korterisse. Arst otsustas välja trepimademele ootama jääda. Esimest korda viieteistkümnne aasta jooksul tahtis ta sigaretti nii tugevalt, et see pani ta südame kiiremini tuksuma.

Ta kuulas, kuidas nad korteris ringi liiguvad, kuulis nende hõikeid, kuigi ei püüdnud kuulata. Hääled jäid vaiksena, kui politseinikud liikusid järgmisse tuppa, kus oli laip. Ta läks aknalaua juurde ja toetas end sellele pooleldi istuma, hoolimata sellele kogunenud mustusest. Ta mõtles, miks neil oli teda sinna vaja, peaaegu otsustas neile öelda, et kui vaja, saavad nad teda ta vastuvõtust kätte, aga püsis paigal ega läinud korterisse nendega rääkima.

Mõne aja pärast tuli koridori temaga kõnelenud politseinik, mõned paberid kummikindaga kaetud käes. „Kas keegi elas siin koos temaga?“ küsis ta.

„Jah.“

„Kes?“

„Ma ei tea tema nime, aga minu arust oli ta rumeenlanna.“

Politseinik näitas talle üht paberitest. See oli käsitsi täidetud ankeet. All vasakul oli passipildi suurune foto ümara näoga naisest, kes võis olla see rumeenlanna. „Kas see naine?“ küsis politseinik.

„Vist küll,“ vastas *dottor* Carlotti.

„Florinda Ghiorghiu,“ luges politseinik ja see tõi arstile nime meelde.

„Jah. Flori,“ ütles mees. Siis küsis ta uudishimulikult: „Kas ta on seal?“ Ta lootis politseid mitte pidavat kummaliseks, et ta polnud naist otsinud, ja loodetavasti polnud nad leidnud tolle laipa.

„Vaevalt,“ vastas politseinik vaevu varjatud kannatamatusega. „Temast pole jälgegi ja kogu elamine on segi pööratud. Keegi on selle läbi kamminud ja kõik väärtusliku kaasa võtnud.“

„Te arvate ...“ alustas Carlotti, aga politseinik katkestas teda.

„Muidugi,“ vastas politseinik nii ägeda vihaga, et see üllatas teist meest. „See naine on idast. Nad on kõik sellised. Kahjurid.“ Enne kui Carlotti jõudis vastu vaielda, rääkis politseinik sõnu välja süljates edasi. „Köögis on üleni verine põll. Rumeenlanna tappis ta.“ Ja siis, mälestades Maria Grazia Battestinit sõnadega, mida *dottor* Carlotti poleks ehk kasutanud, pomises politseinik: „Ta vaeseke.“

2.

Vastutav politseinik, leitnant Scarpa ütles *dottor* Carlottile, et too võib koju minna, aga hoiatas linnast politsei loata lahkumise eest. Scarpa hääletoonis oli nii ohtralt vihjeid tuvastamata süüle, et igasugune vastupanu, mida Carlotti võinuks osutada, rauges välja ütlemata, ja ta lahkus.

Järgmisena saabus *dottor* Ettore Rizzardi, Veneetsia linna *medico legale**, kelle ametlik ülesanne oli ohver surnuks tunnistada ja oletada esialgne surma aeg. Rahulikult, leitnant Scarpa vastu ehk mõneti liigagi viisakalt, teatas Rizzardi, et nähtavasti oli *signora* Battestini surnud mitme järjestikuse löögi tagajärjel vastu pead. Ta uskus, et lahkamine kinnitab seda hinnangut. Surma aja kohta ütles Rizzardi pärast laiba temperatuuri mõõtmist, et hoolimata kärbestest oli see tõenäoliselt juhtunud kaks kuni neli tundi varem, seega millalgi kella kümne ja keskpäeva vahel. Scarpa nägu nähes lisas tohter, et saab täpsemalt öelda pärast lahkamist, aga olevat ülimalt ebatõenäoline, et proua on kauem surnud olnud. Naise tapnud relva kohta ei öelnud Rizzardi enam, kui et see oli mingisugune raske ese, võib-olla metallist, võib-olla puust, millel on soonelised või ebatasased servad. Ta ütles seda, teadmata hiljuti õnnistatud *padre*** Pio pronkskujust, mis oli määrduanud verrega ja juba pandud läbipaistvast kilest asitõendikotti ning ootas sõrmejälgedele võtmiseks laborisse viimist.

Kui surnukeha oli üle vaadatud ja pildistatud, käskis Scarpa viia selle *ospedale civile*'sse*** lahkamisele, öeldes

* *Medico legale* (it) – koroner.

** *Padre* (it) – isa.

*** *Ospedale civile* (it) – üldhaigla.

Rizzardile, et seda tuleks teha kiiresti. Ta andis krimiitiimi liikmetele korralduse alustada korteri läbiotsimist, kuigi sealse metsiku korralageduse järgi oli selge, et seda on juba tehtud. Rizzardid sõnata lahkumise järel otsustas leitnant läbi otsida maja tagumise osa väikese toa, mis oli nähtavasti kuulunud Florinda Ghiorghiu. Tuba polnud kapist kuigi palju suurem ja paistis, et kes tahes oli elutoa läbi otsinud, polnud ta sellele erilist tähelepanu pööranud. Seal oli kitsas voodi ja riiulid, mida kattis kulunud kangatükk, mis võis kunagi olla olnud laudlina. Kui Scarpa riide kõrvale tõmbas, nägi ta kaht kokku volditud pluusi ja kaht paari puhast aluspesu. Põrandal seisis kõrvuti paar musti tenniseid. Voodi kõrval aknalaual oli odavas papist pildiraamis foto kolmest väikesest lapsest ja raamat, mida ta ei viitsinud uurida. Ta leidis pappkaustast ametlike dokumentide koopiad: Florinda Ghiorghiu Rumeenia passi kaks esimest lehekülge ning Itaalia elamis- ja tööloa koopiad. Naine oli sündinud 1953. aastal ja tema ametiks oli märgitud koduabiline. Seal oli Bukaresti ja Veneetsia rongi teise klassi edasi-tagasipilet, teine pool veel kasutamata. Toas polnud lauda ega tooli, seega polnud rohkem pindasid, mida üle vaadata.

Leitnant Scarpa võttis oma *telefonino* ja helistas *questura'sse**, et küsida Villa Opicina piiripolitsei numbrit. Ta helistas saadud numbrile, ütles oma nime ja ametikoha ning andis lühida ülevaate mõrvast. Ta küsis, millal peaks järgmine Veneetsiast väljuv rong üle piiri jõudma. Öeldes, et nende kahtlusalune võib selle rongi peal olla ja tugevalt rõhutades, et tapja on rumeenlanna, lisas ta, et kui tol peaks õnnestuma Rumeeniasse jõuda, on tema väljaandmine vähetõenäoline, seepärast on ülimalt oluline ta rongilt maha tõsta.

* *Questura* (it) – politsei peakorter.

Ta ütles, et saadab faksiga naise foto niipea kui *questura*'sse jõuab, rõhutas veel kord kuriteo jõhkrust ja lõpetas kõne.

Jättes kuriteopaiga meeskonna korterit läbi vaatama, andis Scarpa paadijuhile korralduse viia ta tagasi *questura*'sse. Seal saatis ta Ghiorghiu ankeedi faksiga piiripolitseile, lootes, et foto läheb selgelt läbi. See tehtud, läks leitnant Scarpa rääkima oma ülemuse, *vice-questore** Giuseppe Pattaga, et teavitada teda, kui kiiresti vägivalla-kuritegu uuritakse.

Faks jõudis Villa Opicinas kohale, kui piiripolitseid juhtiv kapten Luca Peppito rääkis telefoniga, käskides *capostazione*'l** Zagrebi ekspresi nii kaua kinni pidada, et tema ja ta mehed saaksid otsida tapjat, kes üritab riigist põgeneda. Peppito pani toru ära, kontrollis, et ta püstol on laetud ja läks alla oma mehi kokku kustuma.

Kakskümmend minutit hiljem saabus Zagrebisse sõitev Intercity rong jaama ja võttis hoo maha peatuseks, mis tavaliselt kestis ainult nii kaua, et vahetada vedurid ja kontrollida reisijate passid. Viimastel aastatel oli ühtse Euroopa etendamisel nende kahe tähtsusetu mänguri tollikontroll muutunud pealiskaudseks ega toonud üldiselt kaasa muud kui tollimaksu üksiku sigaretipaki või *grappa****-pudeli pealt, mida ei peetud enam ohuks kumagi riigi majanduslikule eluspüsimisele.

Peppito oli saatnud mehed rongi mõlemasse otsa ja paigutas veel kaks meest jaama sissepääsu juurde. Kõik olid saanud käsu kontrollida iga rongist väljuva naisreisija passi.

Kolm meest ronisid tagumises otsas rongi peale ja hakkasid ettepoole liikuma, vaadates üle reisijad kõigis kupeesdes ja kontrollides, et keegi poleks WC-s, samal ajal

* *Vice-questore* (it) – politseiülema asetäitja.

** *Capostazione* (it) – jaamaülem.

*** *Grappa* (it) – Itaalia viinamarjavein.

alustasid ka Peppito ja kaks politseinikku, liikudes esimesest vagunist tahapoole.

Peppito seersant märkas naist, kes istus akna pool teise klassi kupees esimeses vagunis veduri taga. Tal jäi naine peaaegu kahe silma vahele, sest too magas või teeskles magamist, pea akna poole pööratud ja selle vastu toetumas. Ta nägi naise laiasid slaavilikke näojooni, vähese hoolitsemise tõttu juurtest välja kasvanud heledaid juukseid ja jässakat, lihaselist kehaehitust, mis on idast pärit naistel väga tavaline. Kupees istus veel kaks inimest: kogu- kas punase näoga mees, kes luges saksakeelset ajalehte, ja vanem mees, kes lahendas ristsõna *Settimana Enigmistica**. Peppito libistas ukse lahti, prõmmides sellega vastu raami. See raptas naise ärkvele, ta vaatas ehmunult ringi. Kaks meest pöörasid pilgu üles vormirõivais politseinike poole ja neist vanem küsis: „Si**?“, väljendades oma ärritust ainult hääletooniga.

„Härrad, lahkuge kupeest,“ käsutas Peppito. Enne kui kumbki neist protestida jõudis, lasi ta paremal käel püstitoli käepideme juurde ekselda. Mehed ei üritanudki kohvreid kaasa võtta ja lahkusid kupeest. Nähes neid lahkuvat, tõusis naine püsti, käitudes nii, nagu arvaks, et käsklus oli mõeldud ka temale.

Kui naine üritas end Peppitost mööda pressida, haaras too kindlalt tema vasakust käsivarrest. „Dokumendid, *signora*,“ ütles politseinik vihaselt.

Naine vaatas talle otsa, silmad kiiresti pilkumas. „Cosa***?“ küsis ta närviliselt.

„*Documenti*,“ kordas mees valjemalt.

Naine naeratas närviliselt, pinguldades ilme pehmen- damiseks näolihaseid, et näidata oma ilmsüütust ja head tahet, aga Peppito märkas, kuidas tema silmad piki koridori

* La *Settimana Enigmistica* on iganädalane itaaliakeelne ristsõnaaja- kiri, mis ilmub alates 1932. aastast kogu Euroopas.

** Sì (it) – jah.

*** Cosa? (it) – Mis asja? Mida?

ukse poole vaatama kaldusid. „*Si, sì, signore. Momento. Momento,*“ ütles naine nii tugeva aktsendiga, et need sõnad olid peaaegu arusaamatud.

Naisel oli kilekott paremas käes. „*La borsa**,“ ütles Peppito, osutades kotile, mis oli Billast ja mõeldud toidukaupade jaoks.

Naine peitis koti mehe žesti peale selja taha. „*Mia***, *mia,*“ sõnas ta omandiõigust kuulutades, aga hirmu välja näidates.

„*La borsa, signora,*“ ütles Peppito ja sirutas käe selle poole.

Naine pööras pooleldi ümber, aga Peppito oli tugev mees ja suutis naise tagasi enda poole tõmmata. Mees lasi naise käe lahti ja haaras koti, avas selle ning vaatas sisse: ta nägi ainult kaht küpset virsikut ja rahakotti. Ta võttis rahakoti ja lasi kotil põrandale kukkuda. Mees heitis pilgu naisele, kes oli läinud näost sama valgeks nagu tema juuksed juurte kohalt, ja klõpsas väikese plastikust rahakoti lahti. Ta tundis kohe ära sajaeurosed rahatähed ja nägi, et neid oli palju.

Üks tema meestest oli läinud kolleegidele ütleva, et nad olid naise leidnud. Teine seisis koridoris, üritades seletada kahele mehele, et nood lubatakse tagasi oma kohtadele niipea, kui see naine on rongi pealt maha tõstetud.

Peppito sulges plõksti rahakoti ja hakkas seda oma pint-saku taskusse panema. Kui naine seda nägi, sirutas ta rahakoti järele, aga Peppito lükkas tema käe eemale ja pööras ümber, et öelda midagi meestele koridoris. Ta seisis kupee uksel, kui naine kogu kehaga tema poole sööstis, lükates mehe tagasi koridori, kus too tasakaalu kaotas ja ühele küljele kukkus. Naisele polnud rohkem vajagi, et temast mööda lipsata ja joosta vaguni eesotsa lahtise ukse juurde. Peppito hüüdis appi ja ajas end jalule, aga selleks ajaks, kui

* *La borsa* (it) – kott.

** *Mia* (it) – minu.

ta püsti sai, oli naine juba astmetest alla jõudnud ning tormas mööda perrooni rongi kõrval.

Peppito ja talle kõige lähem politseinik jooksid ukse juurde ning hüppasid alla perroonile. Mõlemad tõmbasid püstoli välja. Naine, kes ikka jooksis ja oli nüüd vedurist ettepoole jõudnud, pööras ümber, nägi nende käes püstoleid, karjatas valjult ning hüppas perroonilt alla rööbastele. Vähemalt kõik need, kes polnud paanilisest ja pingelisest stseenist haaratud, võisid kauguses kuulda Ungarist tuleva ja lõunasse suunduva läbisõitva kaubarongi saabumist.

Politseinikud ja nende hõiked jälitasid jooksvat naist. Too vaatas üles, nägi lähenevat rongi, heitis pilgu selja taha, et hinnata enda ja politseinike vahelist kaugust, ning otsustas riskida. Ta jooksis veel mõne sammu edasi, püsisdes rööbaste lähedal, muutis siis äkki suunda ja hüppas vasakule, vaid mõni meeter enne, kui rong temani jõudis. Politseinikud kisasid, rongivile pasundas samal hetkel, kui kõikjale kostis pidurikriigin. Võib-olla pani üks neist häälest naise vaaruma, võib-olla toetas ta lihtsalt jala kruusa asemel rööpale. Oli põhjus mis tahes, kukkus ta ühele põlvele, tõukas end siis kohe püsti ja sööstis ettepoole. Aga, nagu politseinikud olid kaugemalt näinud, oli liiga hilja, ja rong oli tema kohal.

Peppito ei maininud edasi juhtunut enam kunagi, vähemalt mitte pärast selle kirjeldamist oma raportis tol pärastlõunal. Seda ei teinud ka temaga koos olnud politseinik ega kaubarongi veduris olnud mehed, kuigi üks neist oli varem, kolm aastat tagasi, näinud sama juhtumas Budapesti külje all.

Hiljem kirjutati ajalehtedes, et naise rahakotist oli leitud seitsesada eurot. *Signora* Battestini õetütar, kellel oli tädi volikiri, teatas, et oli eelmisel päeval postkontoris tädi pensioni välja võtnud ja selle talle viinud: seitsesada kaksteist eurot.

Võttes arvesse rumeenlanna laiba seisukorda, ei üritatudki otsida *signora* Battestini vere jälgi. Üks naisega

kupees koos olnud meestest ütles, et too oli Veneetsias rongi peale tulles tundunud väga häiritud olevat, aga oli märgatavalt rahulikumaks muutunud, mida kaugemale nad linnast jõudsid. Teine ütles, et naine oli hoolikalt kilekoti endaga kaasa võtnud, kui koridori peal WC-s käis.

Teiste kahtlusaluste puudumise tõttu kuulutati, et tema on tõenäoline mõrvar, ja otsustati, et politsei energiat saaks paremini rakendada mujal kui selle juhtumi uurimist jätkates. Uurimist ei lõpetatud, sellega lihtsalt ei tegeletud: asjade normaalse käigu korral hääbub see vähese tähelepanu tõttu ja kui mõrva ning rumeenlanna põgeneamise pärast halanud kõmulised uudispealkirjad on meelest läinud, vajub see koos nendega unustuste hõlma.

Politsei püüdis tekitada vähemalt bürokraatlikku tõendusmaterjali seoses Maria Grazia Battestini mõrvaga. Tema õetütar ütles, et rumeenlanna, keda ta oli tundnud ainult Florina, oli olnud tema tädi juures neli kuud enne kuritööd. Ei, õetütar polnud teda palganud: see kõik oli tema tädi advokaadi, Roberta Marieschi kätes. *Dottoressa** Marieschi, selgus, oli linna mitme vanainimese advokaat ja hankis paljudele neist teenijannasid ning koduabilisi, peamiselt Rumeeniast, kus tal oli sidemeid erinevate heategevuslike organisatsioonidega.

Dottoressa Marieschi ei teadnud Florinda Ghiorghiu kohta mitte midagi muud peale selle, mis seisis tole passis, mille koopia oli tema valduses. Originaal leiti rongi alla kukkunud naise vöökoha ümber seotud riidekotist. Kui dokument ära puhastati, selgus uurimisel, et see oli võltsitud – ja isegi mitte väga hea võltsing. Kui *dottoressa* Marieschit selle kohta küsitleti, vastas ta, et tema töö pole uuesti tõendada immigratsioonipolitsei ehtsaks tunnistatud passide kehtivust lihtsalt selleks, et leida kliente, kelle jaoks nende passide – ja siinkohal kasutas ta võimalust korrata fraasi „immigratsioonipolitsei ehtsaks tunnistatud“ – omanikud võiksid sobivad olla.

* *Dottoressa* (it) – doktor, teadus- ja kutsekraad; arst (naine).

Ta olevat Ghiorghiuiga ainult korra kohtunud, neli kuud varem, kui oli viinud tole *signora* Battestini koju ja kaks naist omavahel tuttavaks teinud. Pärast seda polnud tal selle naisega kontakti olnud. Jah, *signora* Battestini oli rumeenlanna pärast hädaldanud, aga *signora* Battestiniil oligi kombeks kurta abiliste üle, kes talle saadeti.

Juhtumi uurimine jäi seisma, seetõttu ei saanud õetütar vastust oma küsimustele tädi korteri kohta: kas see oli endiselt turvatud kuriteopaik või mitte. Kui ta mittereageerimisest ära tüdis, konsulteeris ta *dottoressa* Marieschiga, kes kinnitas, et tema tädi testamendi tingimused on piisavalt selged ja tagavad talle kogu maja vaieldamatu omandiõiguse. Need naised said nädal pärast *signora* Battestini surma kokku ja arutasid pärandvara õiguslikku staatust pikalt. Advokaadi sõnadest julgustatuna läks õetütar vestlusele järgnenud päeval korterisse ja koristas selle ära. Kõik, mis ta arvas olevat väärtuslik või oluline, pandi pappkastidesse ja viidi üles pöönin-gule. Tema tädi ülejäänud riided ja isiklikud asjad pandi suurtesse kilest prügikottidesse ning jäeti korteri ukse taha. Järgmisel päeval asusid tööle maalrid, sest *dottoressa* Marieschi oli veennud pärijannat, et kõige parem oleks osta uus mööbel ja korterit nädala kaupa turistidele välja üürida. Tema ise pidi sobivaid üürnikke otsima. Ja kui asja mitteametlikult korraldada ning makstakse sularahas, ei näinud ta põhjust, miks peaks seda sissetulekut võimuesindajatele deklareerima. Olles veel korra *dottoressa* Marieschiga konsulteerinud, nõustus pärijanna korterid renoveerima, väljavaatega nende eest kõrget üürihinda küsida.

Ja nii rahunesid asjad maha juba kolm nädalat pärast Maria Grazia Battestini surma. Tema maine vara seisis pööningul. Selle oli hooletult kastidesse toppinud naine, kel polnud nende asjade vastu huvi peale ähmase lootuse, et ühel päeval, kui ta saab aega neid lähemalt uurida, võib

midagi sellest väärtuslikuks osutuda. Ja korteri vastu, mis oli värskelt üle värvitud, tundis juba väga tõsist huvi Hollandi sigaritootja, kes soovis seda augusti viimaseks nädalaks üürida.

3.

Selline oli asjade seis, millega olid samavõrd rahul kõik: politsei, kes oli juhtumi sisuliselt sulgenud, kuigi polnud seda lahendanud; *signora* Battestini õetütar Graziella Simionato, kes ootas mugavat ja teretulnud uut sissetulekut; ning Roberta Marieschi, kes tunnustas end selle eest, et oli nii edukalt Battestini perekonna oma klientide nimekirjas alles hoidnud. Kahtlemata oleks asjad niimoodi jäanudki, kui poleks olnud Veneetsia, tegelikult kõigi väikeste ja suurte linnade valitsevat majajumalat: keelepeksu.

Augusti kolmanda pühapäeva hilisel pärastlõunal lükati Canale della Misericordia ääres Palazzo del Cammello lähedal teise korruse korteris aknaluugid lahti. Korterite omanik Assunta Gismondi oli graafiline kujundaja, kes oli kogu elu Veneetsias elanud, kuigi praegu töötas naine peamiselt ühe arhitektistuudio heaks Milanos. Luugid lahti lükanud, et lämbesse korterisse õhku lasta, vaatas *signora* Gismondi aastatepikkusest harjumusest üle kanali otse vastas asuva maja akendesse ja nägi üllatusega, et teise korruse korteri aknaluugid on kinni. Ta oli hämmastunud, kuigi mitte eriti pettunud.

Ta pakkis oma kohvri lahti, riputas mõned riided üles ja toppis osa pesumasinasse. Naune vaatas läbi posti, mis oli kogunenud nende kolme nädala jooksul, kui ta oli Londonis olnud, vaatas fakse ja luges need läbi. Ta oli olnud e-postiühenduses oma armastatuga ja ka tööandjatega, kes olid ta Londonisse koolitusele saatnud, seetõttu ei viitsinud ta arvutit tööle panna, et vaadata, kas on uusi kirju.

Selle asemel võttis ta poekoti ja läks välja Billasse* Strada Nuoval, ainsasse kohta, kust ta võis saada nii palju toitu, et endale sel õhtul sööki valmistada. Mõte järjekordses restoranis einestamisest tekitas temas õudust. Ta jääks pigem koju ja sööks pastat *olio e peperoncino*'ga**, kui istuks jälle üksi ja sööks võõraste keskel.

Billa Strada Nuoval oli avatud ja *signora* Gismondil õnnestus täita oma kott värskete tomatite, baklažaani, küüslaugu ja salatiga ning, esimest korda kolme nädala jooksul, leida korralikku puuvilja ja juustu, mille isegi väikseima portsu eest ei pidanud nädala palka välja käima. Kui ta oli oma korterisse tagasi jõudnud, valas ta pannile oliiviõli, hakkis peeneks kaks, siis kolm, siis neli küüslauguküünt ja lasi neil aeglaselt küpseda, hingates seda lõhnasisse rõõmuga, mis oli oma intensiivsusest peaaegu religioosne, olles õnnelik kodus olemise üle asjade, lõhnade ja vaadete keskel, mida ta armastas.

Tema armastatu helistas pool tundi hiljem ja rääkis naisele, et on ikka veel Argentinas, kus asjad olid korrast ära ja läksid hullemaks, aga ta plaanis umbes nädala pärast tagasi olla ja siis Roomast vähemalt kolmeks päevaks kohale lennata. Ei, ta ütleb oma naisele, et peab tööasjus Torinosse minema, tollel olevat niikuinii ükskõik. Kui Assunta toru ära pani, istus ta köögis ja sõi taldrikutäie pastat tomatitest ja grillitud baklažaanist valmistatud kastmega, seejärel kaks virsikut ja jõi lõpuni pooliku pudeli Cabernet Sauvignoni. Aknast välja üle tee asuva maja poole vaadates palvetas ta sosinal, et need luugid enam kunagi ei avaneks, sel juhul ei paluks ta elus enam midagi.

Järgmisel hommikul oma lemmikbaari kohvi jooma ja *brioche*'i*** sööma minnes peatus ta lehekioski juures, et ajaleht osta.

* Billa – Austria supermarketikett.

** *Olio e peperoncino* (it) – õli ja tšilli.

*** *Brioche* (it) – klassikaline Prantsuse päritolu sai ehk eestipäraselt nupsusai.

„Tere hommikust, *signora*,“ tervitas teda leti taga seisev mees. „Pole teid tükk aega näinud. Olite puhkusel?“

„Ei. Londonis. Tööasjus.“

„Kas teil oli tore?“ küsis mees, kelle hääletoon andis selgelt mõista, et ta kahtles tõsiselt, kas see on võimalik.

Proua võttis *Gazzettino** ja luges rasvases kirjas pealkirju, mis kuulutasid ette möödapääsmatut poliitilist krahhi, ökoloogilist katastroofi ja kirekuritööd Lombardias. Kui armas on kodus olla. Ta kehtas mehe küsimuse peale hilinenud vastusena õlgu, justkui vihjates ebatõenäosusele, et töö võiks ükskõik mis linnas, ükskõik mis maal tore olla.

„Polnud viga,“ ütles ta lõpuks kahemõtteliselt. „Aga kodus on hea olla. Ja teie? Miskit uut?“

„Te pole siis kuulnud?“ küsis mees, lüües äkki näost särama rõõmust, et saab olla esimene, kes halbu uudiseid räägib.

„Ei. Mida?“

„See *Battestini*-mutt, see, kes teie vastas elas. Te pole kuulnud?“

Naine mõtles aknaluukidele ja surus maha temas tärkavat lootust. „Ei. Mitte midagi. Mis?“ Ta pani ajalehe leti peale ja nõjatus mehe poole.

„Ta on surnud. Mõrvatud,“ ütles mees viimast sõna rõhutades.

Signora Gismondi ahmis üllatusest õhku ja nõudis siis: „Ei. Mis juhtus? Millal?“

„Umbes kolm nädalat tagasi. Arst leidis ta, teate küll, see, kes vanainimeste juures käib. Keegi oli sel naisel pea sisse löönud.“ Ta jäi vait, et näha, kuidas uudis mõjub, hindas, et proua on rahuldavalt vapustatud, ja jätkas: „Mu nõbu tunneb üht neist politseinikest, kes naise leidsid, ja tema ütles, et kes tahes seda tegi, pidi ta teda tõesti

* Il *Gazzettino* on Itaalia üks vanimaid, Kirde-Itaalia peamine kohalik päevaleht, mille toimetus asub Mestres.

vihkama. Vähemalt ütles mu nõbu, et too politseinik ütles nii.“

Mees vaatas oma kuulajale otsa. „Aga eks ta vist tegigi seda, ah? Vihkas teda, ma mõtlen.“

„Mida?“ küsis Gismondi, segaduses ootamatust uuesti ja seejärel sellest seletamatust remargist. „Kes? Ma ei saa aru, kellest te räägite.“

„Sellest rumeenlannast. Tema ta tappiski.“ Ta nägi naise üllatust ja tegi algust oma draama teise, parema, vaatu-sega. „Jaa, ta üritas riigist põgeneda, aga ta leiti rongist üles, sellest, mis Rumeeniasse sõidab.“

Signora Gismondi nägi äkki kahvatu välja, aga see ainult suurendas mehe naudingut. „Nad pidasid ta seal piiril kinni. Villa Opicinas vist. Rongi peal, ta lihtsalt istus seal täiesti külma närviga pärast selle vanamuti tapmist. Ta lõi üht politseinikku ja üritas teda rongi alla lükata, aga too pääses ja hoopis see naine sai hoobi.“ Ta nägi *signora* suurenevat segadust ja kui mitte muust, siis austusest oma allikate vastu lisas: „No nii öeldi ajalehtedes ja nii olen ma inimeste käest kuulnud.“

„Kes sai hoobi? Flori?“

„Rumeenlanna? See oli tema nimi?“ küsis mees kahtlusetavalt, et naine seda teadis.

„Jah,“ ütles *signora* Gismondi. „Mis temaga juhtus?“

Naise küsimus näis mehe kimbatusse ajavat. Mis ikka juhtub inimesega, kes rongi alla jääb? „Ütlesin teile, *signora*,“ sõnas ta vaevanõudva kannatlikkusega. „Rong sõitis talle otsa. Seal. Villa Opicinas või mis tahes see oli.“ Ta polnud arukas mees ja tal oli vähe kujutlusvõimet, nii et need sõnad ei tähendanud talle peaaegu mitte midagi. See tähendab, neid öeldes ei tekkinud tal kujutlust terasratas-test ega nende all olevate metallrööbaste kokkupuutepunk-tiga, ta ei suutnud esile manada pilti sellest, mis juhtub millegagi, ükskõik millega, mis armutult nende kahe asja vahele satub.

Naine pani käe ajalehtede peale, justkui enda rahustamiseks. „Ta on surnud?“ küsis ta, nagu mees polekski rääkinud.

„Muidugi,“ vastas mees, olles kannatamatu, et naine asjadest nii aeglaselt aru saab. „Aga see vaene vanamutt samuti.“ Tema nõrdimus oli kuuldav ja selle häälimbus Assunta Gismondi meeltesse.

„Muidugi,“ ütles naine vaikselt. „Kohutav, kohutav.“ Ta võttis raha ja pani selle letile, unustas ajalehe võtta ja lahkus kioskist, lubades sinna enam mitte kunagi minna. Vaene vanamutt. Vaene vanamutt.

Ta läks tagasi oma korterisse. Seal tegi ta midagi, mida polnud kunagi teinud ega olnud kindel, et seda üldse saab teha: ta läks internetti ja otsis üles Gazzettino, mis ilmus päev pärast tema minekut Londonisse. Ta kahetses oma otsust seal oldud ajal inglise keelde sukelduda: ei mingeid ajalehti ega uudiseid kodust, ei mingit suhtlemist teiste itaallastega. Nagu poleks viimast kolme nädalat üldse olnudki. Kuigi Gazzettino andis talle kiiresti teada, et oli kohe kindlasti olnud.

Ta luges ainult neid artikleid, mis puudutasid *signora Battestini* mõrva ja jälgis loo arengut järgmiste päevade väljaannetes. Sisu oli suuresti selline, nagu ajalehemüüja oli rääkinud: arst leidis vanamuti surnuna, rumeenlannast teenijanna oli kadunud, rong peeti piiril kinni, põgenemiskatse, surm. Võltsdokumendid, sellise nimega naist pole, pere on lemmiktädi mõrvast löödud, ohvri vaikne matus.

Assunta Gismondi lülitas arvuti välja ja jõllitas tühja ekraani. Kui ta sellest tüdines, pööras ta tähelepanu raamatutele, mis olid tema stuudio ühel seinal reas, ja luges läbi ülemise riiuli autorid: Aristoteles, Platon, Aischylos, Euripides, Plutarchos, Homeros. Siis vaatas ta aknast välja, teisel pool kanalit suletud aknaluukide poole.

Ta sirutas käe arvutist paremale ja võttis telefoni, valis 113 ja palus, et teda ühendataks politseiga.